

יחידת לימוד חגים תרבות ומורשת

בנושא: חג המולד

**תוכנית לימודים לטיפוח השפה העברית
ללומדים במסלול טרום יסוד
במרכזי החינוך של השב"ס - תשפ"ב - 2022**

ארגון כתיבה ועריכה: אילת כ"ץ
ניקוד וכתיבת החלק הלשוני: זיוה אילני

יחידת לימוד חגים, תרבות מורשת.

חג המולד

למורים,

1. יחידה זו מלווה במצגת מומלצת המכילה: חידון, מנהגי ומאפייני החג, מידע על חגי האור בארץ ובעולם.
2. עדיף ללמד יחידה זו במהלך חודש דצמבר בסמיכות לחג המולד וחנוכה.
3. לשיקול דעתכם, אילו קטעים מהטקסט ללמד.

פתיחה בשיחה בעל פה.

א. השתמשו בחידון שמצגת לפתיחת יחידת הלימוד.

ב. שאלו שאלות כמו:

1. מדוע חוגגים את חג המולד?
2. מהם מאפייני החג?
3. מיהו סנטה קלאוס? מדוע מקשטים דווקא עץ אשוח?
- ג. אפשר להציג תמונות ממאפייני חג המולד כל אחד יבחר וישתף התמונה. יסביר למה הוא בחר בה.
- ד. שמש אסוציאציות - לצייר עיגול מרכזי על הלוח בו נרשום את המילה חג המולד וכל לומד יגיד מה הרגש, ידע קודם, מושג... שעולה אצלו בהקשר המילה חג המולד.

היחידה מיועדת לכול רמות הלימוד.

היחידה בנויה בצורת שאלות ותשובות.

יחידת לימוד חגים, תרבות מורשת.

חג המולד

מהו חג המולד ?

חג המולד הוא חג נוצרי המציין את הולדת ישו. על פי הברית החדשה ישו נולד למרים בבית לחם, במקום בו נמצאת כיום כנסיית המולד. הנוצרים מאמינים כי לידתו של ישו היא הגשמה של נבואות התנ"ך על בואו של משיח לבית דוד, אשר יגאל את העולם מחטאיו ויגשר בין האלהים ובין בני האדם.

כמה אנשים בעולם חוגגים את חג המולד ?

מתוך אכלוסית העולם המונה 7.9 מיליארד איש, 33% הם נוצרים כ- 2.3 מיליארד בני אדם.

שליש מאכלוסית העולם משתייך לאחת מן הכתות של הדת הנוצרית. הזרם הנוצרי הקתולי הגדול מכלם, המונה כ- 1.2 מיליארד מאמינים, חוגג את חג המולד ב- 25 בדצמבר. בעוד הכנסיות המזרחיות והאורתודוקסיות, המונות כ- 500.000 מאמינים, חוגגות את חג המולד ביום ה- 7 בינואר.

מה הם המקומות הקדושים לנצרות הקשורים לחג המולד?

כְּנִסְיַת הַמּוֹלָד - בֵּית לֶחֶם

כְּעֶשְׂרֵה קִילּוֹמֶטְרִים דְּרוֹמִית לִירוּשָׁלַיִם שׁוֹכֶנֶת בֵּית לֶחֶם, מְקוֹם הֵלְדָת יֵשׁוּעַ הַנוֹצָרִי. עַל פִּי הַמִּסְכָּרָת, כְּנִסְיַת הַמּוֹלָד הַמְרַשִּׁימָה נִבְנְתָה מֵעַל הַמַּעְרָה בָּה נוֹלַד יֵשׁוּעַ, בְּאֲבוּס.

בְּמַעְרַת הַמּוֹלָד נִתֵּן לְרֵאוֹת אֶת הַכּוֹכַב הַמְפָּרֶסֶם שֶׁסִּמֵּן אֶת הַמְקוֹם הַמְקֻדָּשׁ. זוֹהִי אַחַת הַכְּנִסְיּוֹת הָעֲתִיקוֹת בְּיוֹתֵר בָּעוֹלָם. הִיא נִבְנְתָה בִּמְאָה הֶרְבִּיעִית לִסְפִּירָה. כָּאֵן מִתְקַיֶּמֶת "מַסַּת חֲצוֹת".

נצרת – עירו של ישוע, וכנסית הבשורה.

ישוע נולד בבית לחם, אולם על פי המסורת, את ילדותו הוא בילה בנצרת שנמצאת בגליל. על פי המסורת הנוצרית, כנסית הבשורה השוכנת במרכז של העיר נצרת, הוקמה על אתר שבו על פי המסורת הנוצרית קתולית, נצב ביתה של מרים אמו של ישוע, ואשר בו בשר לה המלאך גבריאל את הבשורה כי היא צפויה להרות ולשאת ברחמה את ישו בן האלוהים.

מדי שנה במהלך חודש דצמבר, מארחת נצרת ארועים רבים לרגל חג המולד כמו: שוק חג המולד ובו דוכני אפונות ומזון, הופעות רחוב, עצי חג מולד ושלל אורות וקשויטי רחוב.

תהלוכה היוצאת בערב החג לכנסית הבשורה, ומסת חצות.

מהי מסת חצות?

הנוצרים מתפללים בכנסיות בערב החג בשעת חצות בתפלה מיוחדת לכבוד החג הנקראת "מסת חצות". תפלת המסה המפרסמת ביותר נערכת בכנסית המולד בבית לחם, העיר בה נולד ישו (מעברת בשדור טלויזיה לעולם כולו). תפלה זו נקראת גם המסה של ישו, ומכאן שמו של חג המולד – קריסמס Christmas, וגם הברכה הנהוגה בחג המולד = Merry Christmas.

פיצד נערכים לחג המולד?

חג המולד הוא אחד החגים המפרסמים, המכרים והאהובים בעולם כולו. ההתרגשות לקראת החג גדולה. בכל הערים מקשטים את הרחובות בשלל אורות, וקשויטי חג מעטרים את המבנים והכפרות. מציבים עצי אשוח גדולים מוארים ומקשטים. התושבים נוהגים למלא את החצרות שלהם בנורות המאירות בשלל צבעים ולקשט את עצי האשוח. מקשטים את החנויות וחלונות הראנה, ובכל מקום מכרים מתוקים ומאכלים של החג. בדרך כלל בתקופה זו של השנה שלג מכסה את הרחובות ומוסיף לאוירת החג.

אוירת הכריסטמס מצליחה לשבר את מחסום הדת ולגעת גם בלבם של מי שאינם נוצריים.

מהם מנהגי החג ?

קשויטים ואורות, קניית מתנות לבני המשפחה בעקר לילדים, עצי אשוח מקשטים, וסנטה קלאוס, הסבא השמן בגלימה אדמה .

מנהגי החג והמסורות הקשורות בו נטמעו בתרבות הצריכה והחלו לאפגן גם מדינות ומשפחות שאינן נוצריות .

סביב החג קמה מסורת תרבותית המדגישה את ההתכנסות ביחד של המשפחה והחברים.

ארוחת חג המולד היא ארוחה הנאכלת באפן מסרתי בערב החג ובצהרי חג המולד, ובה משתתפים לרב כל בני המשפחה.

במדינות רבות נהוגות מסבות ורקודים בערב החג. קבוצות נהגות לעבר מבית לבית ולשיר מזמורי חג. אחרים נוהגים לבצע עבודת צדקה קהלתית. לחג המולד שירים רבים, וסרטים חדשים יוצאים לבתי הקולנוע מידי חג המולד. כמובן זהו גם חג קניות אולי הגדול ביותר במשך השנה.

בערב חג המולד נוהגים לתלות את גרב חג המולד. בה נוהגים הורים לשים מתנות לילדיהם ולספר להם ש"סבא חג המולד" הוא שהביא להם את המתנות .

מיהו סנטה קלאוס? – הסבא של חג המולד

"סנטה קלאוס" סבא שמנמן לבוש בגלימה וכובע בצבע אדום. נקרא גם

"סבא קר" או "סבא שלג."

דמותו של סנטה קלאוס, המחלק מתנות לילדים, היא תוספת למסורת שמקורה בניו-יורק, ארה"ב, מהמאה ה-19.

על פי המסורת, סנטה קלאוס מגיע מהקטב הצפוני בערב החג על מזחלת, הרתומה לאילים הנוחתת על גגות הבתים. אז משתלשל סנטה קלאוס מן הארבה, משאיר בבית מתנות לילדים, וטועם מן האכל שהשאיר לו.

ביתר ימות השנה עוסק סנטה קלאוס בהקנת המתנות, ובעריכת רשימות לגבי הילדים ה"טובים" הראויים לקבל את המתנות. המסורת מלפני מאות שנים משייכת את קבלת המתנות להתנהגות "טובה" או "רעה". ילדים רעים יקבלו מתנה פדגוגית חתיכת פחם, או מקל שישמש את הוריהם להכפות בהם, ולא מתנה בה הם חפצים. הילדים הטובים יקבלו מתנה אותה בקשו.

במרכזי קניות נהוגה הופעתם של אנשים המחפשים בדמות סנטה קלאוס, אשר הילדים מבקשים מהם מתנות.

מאפייני חג המולד

עץ אשוח

אחד הסמלים הנוצרים הבולטים של חג המולד הוא עץ האשוח, המסמל על פי המסורת הנוצרת את עץ החיים, ואת המפתח שהעניק האל לאנושות בדמות ישו. זהו עץ ירק עד המסמל את הנצחיות של ישו בעיני המאמינים. עצי האשוח נעצים ירקים אחרים הם אחד מסמלי חגי החורף. עוד הרבה לפני הלדתו של ישו, העצים הירקים נועדו לסמל את העמידה העקשית ואת ההשרדות בתנאים הקשים של החורף. החבור בין עץ האשוח לחג המולד הופיע בגרמניה לפני כ-400 שנה ומשם נדד לאנגליה, והופץ בכל העולם הנוצרי. כיום נתן לראות בכל בית נוצרי לקראת חג המולד עץ אשוח מקושט בגרורות, כוכבים ומנורות.

מתנות

חג המולד ידוע בעולם המערבי כחג המתנות. יש יסוד סביר להאמין שהקשר בין החג למתנות קשור במתנות הרבות שקבל ישו בזמן הלדתו. כחודש לפני חג המולד נכנסים הנוצרים ל"קדחת" של קניית מתנות לכל בני המשפחה ולחברים. המתנות נארגות ומנחות מתחת לעץ האשוח המשפחתי. אותם פותחים בערב החג, או בבקר החג.

מדוע חוגגים את חג המולד דוקא בחדש דצמבר ?

בימי קדם, הייתה למזג האויר משמעות גדולה על חיי היומיום, העסוק העקרי היה חקלאות, שנשען על חסדי מזג האויר. הפרות והבנת עונות השנה, היו הכרחיים כדי לתכנן מתי לשתל ולזרע גדולי חקלאות. שנויים בכל הקשור לחלופי עונות השנה, נתפסו ככעס של האלים על בני האדם.

טקסים רבים בעולם הקדמון נוצרו בהשראת השנויים החלים באור השמש. בחברה הפרימיטיבית, האדם נתקף חרדה גדולה בכל זמן שראה שהשמש מקדימה לשקע, שהימים מתקצרים, שהלילות מתארכים, ושהחשך והקר משתלטים על הארץ. האדם חשש שתהליך זה, בו החשכה מתגברת, ילך ויחמיר ושהשמש לא תזרח שוב לעולם.

תופעת התגברות החשכה הפחידה אותו כי: אור = חיים וחשך = מוות. תקופת החורף הקר והחשוך, נחשבה למסכנת כי המזון וחמרי הבעירה התמעטו ולעתים אפילו אכלו. נזקי מזג האויר הקשים של החורף כמו: דרכים משלגות שלא אפשרו תנועה, יצאים שנפלו, שטפונות, כל אלה הכניסו פחד וחרדה. האדם האמין שיש בכוחו לברא את האור מחדש ולסיע לטבע להסיר מעליו את החשכה, ולכן פתח ובצע טקסים וחגים שמטרתם הייתה להשיב את האור.

יחידת לימוד חגים, תרבות מורשת

חג המולד

מהו חג המולד?

חג המולד הוא חג נוצרי המציין את הולדת ישו. על פי הברית החדשה ישו נולד למרים בבית לחם, במקום בו נמצאת כיום כנסיית המולד. הנוצרים מאמינים כי לידתו של ישו היא הגשמה של נבואות התנ"ך על בואו של משיח לבית דוד, אשר יגאל את העולם מחטאיו ויגשר בין האלוהים ובין בני האדם.

כמה אנשים בעולם חוגגים את חג המולד?

מתוך אוכלוסיית העולם המונה 7.9 מיליארד איש, 33% הם נוצרים כ- 2.3 מיליארד בני אדם.

שליש מאוכלוסיית העולם משתייך לאחת מן הכיתות של הדת הנוצרית. הזרם הנוצרי הקתולי הגדול מכולם מונה כ- 1.2 מיליארד מאמינים, חוגג את חג המולד ב-25 בדצמבר. בעוד הכנסיות המזרחיות והאורתודוקסיות, המונות כ-500.000 מאמינים חוגגות את חג המולד ביום ה-7 בינואר.

מהם המקומות הקדושים לנצרות הקשורים לחג המולד?

כנסיית המולד - בית לחם

כעשרה קילומטרים דרומית לירושלים שוכנת בית לחם, מקום הולדת ישוע הנוצרי. על פי המסורת, כנסיית המולד המרשימה נבנתה מעל המערה בה נולד ישוע, באבוס. במערת המולד ניתן לראות את הכוכב המפורסם שסימן את המקום המקודש. זוהי אחת הכנסיות העתיקות ביותר בעולם, נבנתה במאה הרביעית לספירה. כאן מתקיימת גם מיסת חצות.

נצרת – עירו של ישוע, וכנסיית הבשורה.

ישוע נולד בבית לחם, אולם על פי המסורת, את ילדותו הוא בילה בנצרת שנמצאת בגליל. על פי המסורת הנוצרית, כנסיית הבשורה השוכנת במרכז של העיר נצרת, הוקמה על אתר שבו על פי המסורת הנוצרית קתולית, ניצב ביתה של מרים אימו של ישוע, ואשר בו בישר לה המלאך גבריאל את הבשורה כי היא צפויה להרות ולשאת ברחמה את ישו בן האלוהים.

מידי שנה במהלך חודש דצמבר, מארחת נצרת אירועים רבים לרגל חג המולד כמו: שוק חג המולד ובו דוכני אומנות ומזון, הופעות רחוב, עצי חג מולד ושלל אורות וקישוטי רחוב. תהלוכה היוצאת בערב החג לכנסיית הבשורה, ומיסת חצות.

מהי מיסת חצות?

הנוצרים מתפללים בכנסיות בערב החג בשעת חצות בתפילה מיוחדת לכבוד החג הנקראת "מיסת חצות". תפילת המיסה המפורסמת ביותר נערכת בכנסיית המולד בבית לחם, העיר בה נולד ישו. (מועברת בשידור טלוויזיה לעולם כולו) תפילה זו נקראת גם המיסה של ישו, ומכאן שמו של חג המולד – **קריסטמס** וגם הברכה הנהוגה בחג המולד –

Merry Christmas Christmas

כיצד נערכים לחג המולד?

חג המולד הוא אחד החגים המפורסמים, מוכרים והאהובים בעולם כולו. ההתרגשות לקראת החג גדולה. בכל הערים מקשטים את הרחובות בשלל אורות, וקישוטי חג מעטרים את המבנים והכיכרות. מציבים עצי אשוח גדולים מוארים ומקושטים. התושבים נוהגים למלא את החצרות שלהם בנורות המאירות בשלל צבעים ולקשט את עצי האשוח. מקשטים את החנויות וחלונות הראווה, ובכל מקום מוכרים מתוקים ומאכלים של החג. בדרך כלל בתקופה זו של השנה שלג מכסה את הרחובות ומוסיף לאווירת החג.

אווירת הכריסטמס מצליחה לשבור את מחסום הדת ולגעת גם בליבם של מי שאינם נוצריים.

מהם מנהגי החג?

קישוטים ואורות, קניית מתנות לבני המשפחה בעיקר לילדים, עצי אשוח מקושטים, וסנטה קלאוס, הסבא השמנמן בגלימה אדומה. מנהגי החג והמסורות הקשורות בו נטמעו בתרבות הצריכה והחלו לאפיין גם מדינות ומשפחות שאינן נוצריות. סביב החג קמה מסורת תרבותית המדגישה את ההתכנסות ביחד של המשפחה והחברים. ארוחת חג המולד היא ארוחה הנאכלת באופן מסורתי בערב החג ובצהרי חג המולד, ובה משתתפים לרוב כל בני המשפחה. במדינות רבות נהוגות מסיבות וריקודים בערב החג. קבוצות נהוגות לעבור מבית לבית ולשיר מזמורי חג. אחרים נוהגים לבצע עבודת צדקה קהילתית. לחג המולד שירים רבים, וסרטים חדשים יוצאים לבתי הקולנוע מידי חג המולד. כמובן זהו גם חג קניות אולי הגדול ביותר במשך השנה. בערב חג המולד נוהגים לתלות את גרב חג המולד. בה נוהגים הורים לשים מתנות לילדיהם ולספר להם ש"סבא חג המולד" הוא שהביא להם את המתנות.

מיהו סנטה קלאוס? – הסבא של חג המולד

"סנטה קלאוס" סבא שמנמן לבוש בגלימה וכובע בצבע אדום. נקרא גם "סבא קור" או "סבא שלג".

דמותו של סנטה קלאוס, המחלק מתנות לילדים, היא תוספת למסורת שמקורה בניו-יורק, ארה"ב, מהמאה ה-19.

על פי המסורת, סנטה קלאוס מגיע מהקוטב הצפוני בערב החג על מזחלת, הרתומה לאיילים הנוחתת על גגות הבתים. אז משתלשל סנטה קלאוס מן הארובה, משאיר בבית מתנות לילדים, וטועם מן האוכל שהושאר לו.

ביתר ימות השנה עוסק סנטה קלאוס בהכנת המתנות, ובעריכת רשימות לגבי הילדים ה"טובים" הראויים לקבל את המתנות. המסורת מלפני מאות שנים משייכת את קבלת המתנות להתנהגות "טובה" או "רעה". ילדים רעים יקבלו מתנה כדוגמת חתיכת פחם, או מקל שישמש את הוריהם להכות בהם, ולא מתנה בהם חפצים. הילדים הטובים יקבלו מתנה אותה ביקשו. במרכזי קניות נהוגה הופעתם של אנשים המחופשים בדמות סנטה קלאוס, אשר הילדים מבקשים מהם מתנות.

מאפייני חג המולד

עץ אשוח

אחד הסמלים הנוצרים הבולטים של חג המולד הוא עץ האשוח, המסמל על פי המסורת הנוצרת את עץ החיים, ואת המתנה שהעניק האל לאנושות בדמות ישו. זהו עץ ירוק עד המסמל את הנצחיות של ישו בעיני המאמינים. עצי האשוח ועצים ירוקים אחרים הם אחד מסמלי חגי החורף. עוד הרבה לפני הולדתו של ישו, העצים הירוקים נועדו לסמל את העמידה העיקשת ואת ההישרדות בתנאים הקשים של החורף. החיבור בין עץ האשוח לחג המולד הופיע בגרמניה לפני כ-400 שנה ומשם נדד לאנגליה, והופץ בכל העולם הנוצרי. כיום ניתן לראות בכל בית נוצרי לקראת חג המולד עץ אשוח מקושט בנרות, כוכבים ומנורות.

מתנות

חג המולד ידוע בעולם המערבי כחג המתנות. יש יסוד סביר להאמין שהקשר בין החג למתנות קשור במתנות הרבות שקיבל ישו בזמן הולדתו. כחודש לפני חג המולד נכנסים הנוצרים ל"קדחת" של קניית מתנות לכל בני המשפחה ולחברים. המתנות נארזות ומונחות מתחת לעץ האשוח המשפחתי. אותם פותחים בערב החג, או בבוקר החג.

מדוע חוגגים את חג המולד דווקא בחודש דצמבר?

בימי קדם, הייתה למזג האוויר משמעות גדולה על חיי היומיום, העיסוק העיקרי היה חקלאות, שנשען על חסדי מזג האוויר. היכרות והבנת עונות השנה, היו הכרחיים כדי לתכנן מתי לשתול ולזרוע גידולי חקלאות. שינויים בכל הקשור לחילופי עונות השנה, נתפסו ככעס של האלים על בני האדם.

טקסים רבים בעולם הקדמון נוצרו בהשראת השינויים החלים באור השמש. בחברה הפרימיטיבית, האדם נתקף חרדה גדולה בכל זמן שבה ראה שהשמש מקדימה לשקוע, שהימים מתקצרים, שהלילות מתארכים, ושהחושך והקור משתלטים על הארץ. האדם חשש שתהליך זה, בו החשכה מתגברת ילך ויחמיר, ושהשמש לא תזרח שוב לעולם.

תופעת התגברות החשכה הפחידה אותו כי : אור = חיים וחושך = מוות. תקופת החורף הקר והחשוך, נחשבה למסוכנת כי המזון וחומרי הבעירה התמעטו ולעתים אפילו אזלו. נזקי מזג האוויר הקשים של החורף כמו : דרכים מושלגות שלא אפשרו תנועה, עצים שנפלו, שיטפונות כל אלה הכניסו פחד וחרדה. האדם האמין שיש בכוחו לברוא את האור מחדש ולסייע לטבע להסיר מעליו את החשכה, ולכן פיתח וביצע טקסים וחגים שמטרתם הייתה להשיב את האור.

פעילות 1

קרא את הקטע וענה על השאלות.

מהו חג המולד?

חג המולד הוא חג נוצרי המציין את הולדת ישו. על פי הברית החדשה נולד ישו למרים בבית לחם במקום בו נמצאת כיום כנסיית המולד. הנוצרים מאמינים כי לידתו של ישו היא הגשמה של נבואות התנ"ך על בואו של משיח לבית דוד, אשר יגאל את העולם מחטאיו ויגשר בין האלוהים ובין בני האדם.

א. חג המולד שייך לדת ה _____

ב. החג מציין את הולדת _____

ג. באיזו עיר נולד ישו? _____

ד. מה שם הכנסייה הנמצאת שם? _____

ה. ישו הוא משיח לבית דוד נכון / לא נכון

ו. ישו הוא המגשר בין האלוהים לבני האדם נכון / לא נכון

פעילות 2

קרא את הקטע וענה על השאלות.

כמה אנשים בעולם חוגגים את חג המולד?

מתוך אוכלוסיית העולם המונה 7.9 מיליארד איש, 33% הם נוצרים
כ- 2.3 מיליארד בני אדם.

שליש מאוכלוסיית העולם משתייך לאחת מן הכיתות של הדת הנוצרית.
הזרם הנוצרי הקתולי הגדול מכולם מונה כ- 1.2 מיליארד מאמינים, חוגג
את חג המולד ב-25 בדצמבר. בעוד הכנסיות המזרחיות והאורתודוקסיות,
המונות כ-500.000 מאמינים חוגגות את חג המולד ביום ה- 7 בינואר.

א. כמה נוצרים יש בעולם? _____

ב. כמה נוצרים הם קתולים? _____

ג. באיזה תאריך הם חוגגים את חג המולד? _____

ד. באיזה תאריך הכנסיות המזרחיות והאורתודוקסיות חוגגים את חג
המולד?

ה. כמה מונה אוכלוסיית העולם? _____

פעילות 3

קרא את הקטע וענה על השאלות.

מהם המקומות הקדושים לנצרות בהקשר לחג המולד?

כנסיית המולד - בית לחם

כעשרה קילומטרים דרומית לירושלים שוכנת בית לחם, מקום הולדת ישוע הנוצרי. על פי המסורת, כנסיית המולד המרשימה נבנתה מעל המערה בה נולד ישוע, באבוס.

במערת המולד ניתן לראות את הכוכב המפורסם שסימן את המקום המקודש.

זוהי אחת הכנסיות העתיקות ביותר בעולם, נבנתה במאה הרביעית לספירה. כאן מתקיימת גם מיסת חצות.

א. היכן נמצאת כנסיית המולד? _____

ב. מתי נבנתה כנסיית המולד. _____

ג. האם תוכל לומר לפני כמה שנים היא נבנתה? _____

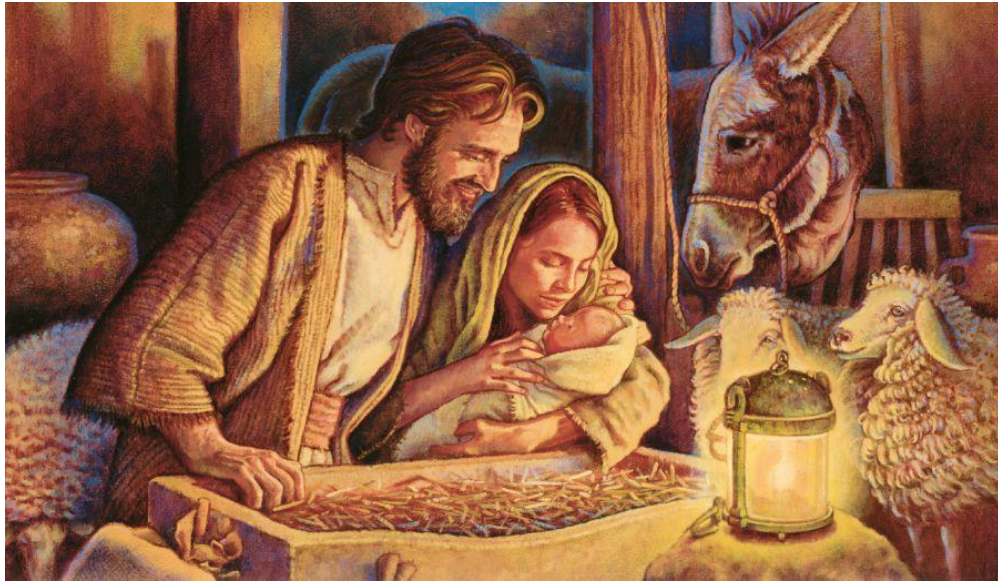
ד. תאר בעל פה מה אתה רואה בתמונה?

פירוש המילה אבוס

אָבּוּס הוא מתקן מוארך, עשוי עץ או אבן על פי רוב, המשמש למזון של בהמות.

ה. כתוב בקטע שישו נולד _____

ו. תאר בעל פה מה אתה רואה בתמונה?

נצרת – עירו של ישוע וכנסיית הבשורה.

ישוע נולד בבית לחם, אולם על פי המסורת, את ילדותו הוא בילה בנצרת שנמצאת בגליל. על פי המסורת הנוצרית, כנסיית הבשורה השוכנת במרכז של העיר נצרת, הוקמה על אתר שבו על פי המסורת הנוצרית קתולית, ניצב ביתה של מרים אימו של ישוע, ואשר בו בישר לה המלאך גבריאל את הבשורה כי היא צפויה להרות ולשאת ברחמה את ישו בן האלוהים. מידי שנה במהלך חודש דצמבר, מארחת נצרת אירועים רבים לרגל חג המולד כמו: שוק חג המולד ובו דוכני אומנות ומזון, הופעות רחוב, עצי חג מולד ושלל אורות וקישוטי רחוב. תהלוכה היוצאת בערב החג לכנסיית הבשורה, ומיסת חצות.

- א. היכן בילה ישו את ילדותו? _____
- ב. באיזה אזור בארץ נמצאת נצרת? _____
- ג. כנסיית הבשורה נבנתה על הבית של _____
- ד. מה בישר המלאך גבריאל למרים? _____
- ה. אילו אירועים קורים בנצרת בתקופת חג המולד? _____

פעילות 4

קרא את הקטע וענה על השאלות

מהי מיסת חצות?

הנוצרים מתפללים בכנסיות בערב החג בשעת חצות בתפילה מיוחדת לכבוד החג הנקראת "מיסת חצות". תפילת המיסה המפורסמת ביותר נערכת בכנסיית המולד בבית לחם, העיר בה נולד ישו. (מועברת בשידור טלוויזיה לעולם כולו) תפילה זו נקראת גם המיסה של ישו, ומכאן שמו של חג המולד – **קריסמס** וגם הברכה הנהוגה בחג המולד –

Merry Christmas Christmas

א. מהי מיסת חצות?

ב. מהו השם הנוסף של מיסת חצות?

פעילות 5

קרא את הקטע וענה על השאלות.

כיצד נערכים לחג המולד?

חג המולד הוא אחד החגים המפורסמים, מוכרים והאהובים בעולם כולו. ההתרגשות לקראת החג גדולה. בכל הערים מקשטים את הרחובות בשלל אורות, וקישוטי חג מעטרים את המבנים והכיכרות. מציבים עצי אשוח גדולים מוארים ומקושטים. התושבים נוהגים למלא את החצרות שלהם בנורות המאירות בשלל צבעים ולקשט את עצי האשוח. מקשטים את החנויות וחלונות הראווה, ובכל מקום מוכרים מתוקים ומאכלים של החג. בדרך כלל בתקופה זו של השנה שלג מכסה את הרחובות ומוסיף לאווירת החג.

אווירת הכריסטמס מצליחה לשבור את מחסום הדת ולגעת גם בליבם של מי שאינם נוצריים.

א. סמן אילו משפטים אינם נכונים

1. מקשטים את הרחובות באורות.
2. מקשטים ומאירים את עצי האשוח.
3. מחלקים תפוזים לאנשים ברחוב.
4. מקשטים חצרות ובתים.
5. אם אין שלג, מביאים שלג במשאיות ומפזרים ברחובות.

פעילות 6

קרא את הקטע וענה על השאלות.

מהם מנהגי החג?

קישוטים ואורות, קניית מתנות לבני המשפחה בעיקר לילדים, עצי אשוח מקושטים, וסנטה קלאוס, הסבא השמנמן בגלימה אדומה. מנהגי החג והמסורות הקשורות בו נטמעו בתרבות הצריכה והחלו לאפיין גם מדינות ומשפחות שאינן נוצריות. סביב החג קמה מסורת תרבותית המדגישה את ההתכנסות ביחד של המשפחה והחברים. ארוחת חג המולד היא ארוחה הנאכלת באופן מסורתי בערב החג ובצהרי חג המולד, ובה משתתפים לרוב כל בני המשפחה. במדינות רבות נהוגות מסיבות וריקודים בערב החג. קבוצות נהגות לעבור מבית לבית ולשיר מזמורי חג. אחרים נוהגים לבצע עבודת צדקה קהילתית. לחג המולד שירים רבים, וסרטים חדשים יוצאים לבתי הקולנוע מידי חג המולד. כמובן זהו גם חג קניות אולי הגדול ביותר במשך השנה. בערב חג המולד נוהגים לתלות את גרב חג המולד, בה נוהגים הורים לשים מתנות לילדיהם ולספר להם ש"סבא חג המולד" הוא שהביא להם את המתנות.

א. כתוב שלושה ממנהגי החג.

ב. מהי המסורת התרבותית החשובה סביב חג המולד?

ג. למה משמשת גרב חג המולד?

פעילות 7

קרא את הקטע וענה על השאלות.

מיהו סנטה קלאוס? – הסבא של חג המולד

"סנטה קלאוס" סבא שמנמן לבוש בגלימה וכובע בצבע אדום. נקרא גם "סבא קור" או "סבא שלג".

דמותו של סנטה קלאוס, המחלק מתנות לילדים, היא תוספת למסורת שמקורה בניו-יורק, ארה"ב, מהמאה ה-19. על פי המסורת, סנטה קלאוס מגיע מהקוטב הצפוני בערב החג על מזחלת, הרתומה לאיילים הנוחתת על גגות הבתים. אז משתלשל סנטה קלאוס מן הארובה, משאיר בבית מתנות לילדים, וטועם מן האוכל שהושאר לו. ביתר ימות השנה עוסק סנטה קלאוס בהכנת המתנות, ובעריכת רשימות לגבי הילדים ה"טובים" הראויים לקבל את המתנות. המסורת מלפני מאות שנים משייכת את קבלת המתנות להתנהגות "טובה" או "רעה". ילדים רעים יקבלו מתנה כדוגמת חתיכת פחם, או מקל שישמש את הוריהם להכות בהם, ולא מתנה בה הם חפצים. הילדים הטובים יקבלו מתנה אותה ביקשו. במרכזי קניות נהוגה הופעתם של אנשים המחופשים בדמות סנטה קלאוס, אשר הילדים מבקשים מהם מתנות.

א. מה אתה יודע על סנטה קלאוס?

ב. איך נראה סנטה קלאוס?

ג. מה עושה סנטה קלאוס?

ד. איפה גר סנטה קלאוס?

ה. באיזה כלי תחבורה מגיע סנטה קלאוס?

ו. מאיפה הוא נכנס לבתים?

ז. מה עושה ברגע שהוא נכנס לבתים?

פעילות 8

קרא את הקטע וענה על השאלות.

מאפייני חג המולד

עץ אשוח

אחד הסמלים הנוצרים הבולטים של חג המולד הוא עץ האשוח, המסמל על פי המסורת הנוצרת את עץ החיים, ואת המתנה שהעניק האל לאנושות בדמות ישו. זהו עץ ירוק עד המסמל את הנצחיות של ישו בעיני המאמינים. עצי האשוח ועצים ירוקים אחרים הם אחד מסמלי חגי החורף. עוד הרבה לפני הולדתו של ישו, העצים הירוקים נועדו לסמל את העמידה העיקשת ואת ההישרדות בתנאים הקשים של החורף. החיבור בין עץ האשוח לחג המולד הופיע בגרמניה לפני כ-400 שנה ומשם נדד לאנגליה, והופץ בכל העולם הנוצרי. כיום ניתן לראות בכל בית נוצרי לקראת חג המולד עץ אשוח מקושט בנרות, כוכבים ומנורות.

מתנות

חג המולד ידוע בעולם המערבי כחג המתנות. יש יסוד סביר להאמין שהקשר בין החג למתנות קשור במתנות הרבות שקיבל ישו בזמן הולדתו. כחודש לפני חג המולד נכנסים הנוצרים ל"קדחת" של קניית מתנות לכל בני המשפחה ולחברים. המתנות נארזות ומונחות מתחת לעץ האשוח המשפחתי. אותם פותחים בערב החג, או בבוקר החג.

א. עץ האשוח הוא סמל ל...

1. לנצחיות.

2. עמידות בתקופת החורף בתנאים הקשים של הקור.

3. עץ ירוק עד נותן תקווה.

בחר אחד ממשפטים והסבר בעל פה מדוע עץ האשוח הוא עץ חג המולד?

ב. למי קונים מתנות?

ג. מתי נותנים את המתנות?

ד. תאר בעל פה מה אתה רואה בתמונה?

פעילות 9

קרא את הקטע וענה על השאלות.

מדוע חוגגים את חג המולד דווקא בחודש דצמבר?

בימי קדם, הייתה למזג האוויר משמעות גדולה על חיי היומיום, העיסוק העיקרי היה חקלאות, שנשען על חסדי מזג האוויר. היכרות והבנת עונות השנה, היו הכרחיים כדי לתכנן מתי לשתול ולזרוע גידולי חקלאות. שינויים בכל הקשור לחילופי עונות השנה, נתפסו ככעס של האלים על בני האדם.

טקסים רבים בעולם הקדמון נוצרו בהשראת השינויים החלים באור השמש. בחברה הפרימיטיבית, האדם נתקף חרדה גדולה בכל זמן שבה ראה שהשמש מקדימה לשקוע, שהימים מתקצרים, שהלילות מתארכים, ושהחושך והקור משתלטים על הארץ. האדם חשש שתהליך זה, בו החשכה מתגברת ילך ויחמיר, ושהשמש לא תזרח שוב לעולם.

תופעת התגברות החשכה הפחידה אותו כי : אור = חיים וחושך = מוות. תקופת החורף הקר והחשוך, נחשבה למסוכנת כי המזון וחומרי הבעירה התמעטו ולעתים אפילו אזלו. נזקי מזג האוויר הקשים של החורף כמו : דרכים מושלגות שלא אפשרו תנועה, עצים שנפלו, שיטפונות כל אלה הכניסו פחד וחרדה. האדם האמין שיש בכוחו לברוא את האור מחדש ולסייע לטבע להסיר מעליו את החשכה. וכך החל ליצור טקסים וחגים שמטרתם הייתה להשיב את האור.

א. במה עסקו רוב האנשים בעבר?

ב. מה הקשר בין חקלאות למזג האוויר? ענה בעל פה.

ג. " שינויים בכל הקשור לחילופי עונות השנה, נתפסו ככעס של האלים על בני האדם".

למה אתה חושב ששינויים בעונות השנה היו סימן לכעס של האלים על בני האדם?

ד. בחברה הפרימיטיבית, האדם נתקף חרדה גדולה בכל זמן שבה ראה שהשמש מקדימה לשקוע, שהימים מתקצרים, שהלילות מתארכים, ושהחושך והקור משתלטים על הארץ. האדם חשש שתהליך זה, בו החשכה מתגברת ילך ויחמיר, ושהשמש לא תזרח שוב לעולם.

תופעת התגברות החשכה הפחידה אותו כי : אור = חיים וחושך = מוות.

1. כתוב

אור =

חושך =

2. תאר מה קרה בעונת החורף?

3. מדוע זה הפחיד את בני האדם?

4. האדם, האמין שיש בכוחו לברוא את האור מחדש, ולסייע לטבע להסיר מעליו את החשכה, וכן החל ביצירת טקסים וחגי אור.

א. אילו מאפיינים ומנהגים של חג המולד מגרשים את החושך, ומביאים את האור?

פעילות 10

סמן נכון / לא נכון לגבי המשפטים הבאים.

א. ישו נולד בנצרת.	נכון / לא נכון
ב. כנסיית הבשורה נמצאת בבית לחם.	נכון / לא נכון
ג. עץ האשוח הוא עץ ירוק עד.	נכון / לא נכון
ד. סנטה קלאוס גר בקוטב הדרומי.	נכון / לא נכון
ה. בחצות הלילה נערכת בערב החג מיסת חצות.	נכון / לא נכון
ו. האורות הוא אחד המאפיינים העיקריים של החג.	נכון / לא נכון
ז. סנטה קלאוס מביא מתנות לילדים.	נכון / לא נכון
ח. חג המולד הוא חג מאוד משפחתי.	נכון / לא נכון

בקשו מהלומדים להוסיף עוד שני משפטי נכון לא נכון.

פעילות 11

יחיד ורבים - הפוך כל מילה מצורת יחיד לצורת רבים

צורת יחיד	צורת רבים
אור	
קישוט	
מתנה	
עץ	
גרב	
ארוחה	
שיר	
חג	

בקשו מהלומדים להוסיף עוד שתי מילים לטבלה.

פעילות 12

מילה והיפוכה – העבר קו בין המילה להיפוכה.

מילה	מילה והיפוכה
אור	עץ בשלכת
חורף	חצות יום - צהרים
חצות לילה	חושך
עץ ירוק עד	קיץ

בקשו מהלומדים להוסיף עוד 2 מילים לטבלה.

פעילות 13

פירושי מילים – העבירו קו בין כל מילה לפירוש הנכון שלה.

מילה	פירוש המילה
שלל אורות	שירי חג
אבוס	יורד למטה בחבל תלוי כלפי מטה.
מזמורי חג	הרבה אורות, מגוון רב.
קישוטים	אבוס הוא מתקן מוארך, עשוי עץ או אבן על פי רוב, המשמש למזון של בהמות
משתלשל סנטה קלאוס מהגג לתוך הארובה	דבר המוסיף יופי, תוספת עיטורית

פעילות 14

לסיום – שאלות לשיח בעל פה

א. אילו דברים חדשים למדת על חג המולד?

ב. מה עניין אותך?

ג. מה אהבת?

ד. לאיזה חג שאתה מכיר דומה חג המולד?

ה. מה היה לך קל ומובן?

ו. מה היה לך יותר קשה?